

دیدگاه

شماره: ۹۵۷	موضوع: انقباض اعتبارات بخش «صنعت و معدن» در لایحه بودجه ۱۴۰۱
تاریخ: ۱۴۰۰/۱۰/۲۲	

تهیه و تنظیم: مجید جلیلی

توضیح اجمالی:

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ سهم تملک دارایی های سرمایه ای «فصل صنعت و معدن» از ۱۰ فصل زیرمجموعه «امور اقتصادی» از رقم ۲۲۳۸۹.۰۵ میلیارد ریال در سال ۱۴۰۰ به رقم ۸۶۰۷۰.۵۸ میلیارد ریال در لایحه بودجه ۱۴۰۱ افزایش یافته که نشان دهنده رشد ۲۸۴ درصدی منابع عمرانی فصل صنعت و معدن است که بیشترین رشد را در میان ۱۰ فصل زیرمجموعه امور اقتصادی نشان می دهد. اما باید توجه داشت که کل بودجه ۸۶۰۷۰.۵۸ میلیارد ریالی «فصل صنعت و معدن» در سه بخش بودجه عمومی، متفرقه و اختصاصی تقسیم می شود که مطابق با جدول ۱، عمده آن از محل بودجه متفرقه است که فرآیند تخصیص و هزینه کرد آن غیر شفاف است و دستگاه متولی ندارد و با توجه به احتمال کسری بالا در بودجه، احتمال تخصیص آن بسیار اندک است. از این رو بررسی بودجه «فصل صنعت و معدن» از محل بودجه عمومی می تواند تصویری دقیق تر از شرایط این بخش کشور در سال ۱۴۰۱ ارائه دهد.

مطابق اطلاعات جدول ۱، هر چند مقدار ردیف بودجه عمومی برای «فصل صنعت و معدن» به میزان ۲۳ درصد افزایش یافته، اما با توجه به تورم نقطه به نقطه ۴۳.۷ درصدی در شهریور ماه سال جاری، می توان دریافت که میزان بودجه عمرانی «فصل صنعت و معدن» از محل بودجه عمومی در سال ۱۴۰۱ به قیمت های واقعی با کاهش نزدیک به ۲۰ درصدی نسبت به سال قبل روبرو شده است.

برای «فصل صنعت و معدن» ۴ حوزه کلان «برنامه های اکتشاف منابع طبیعی و مطالعات زمین شناسی»، «برنامه های تدوین و ترویج استاندارد و ارتقاء کیفیت»، «برنامه های نظارت بر اجرای استاندارد» و «برنامه های توسعه صنایع، معادن و زیرساخت های صنعتی و معدنی» تعریف شده است (جدول ۲) که رشد واقعی بودجه تخصیص یافته به هر ۴ حوزه منفی است (این ۴ حوزه دارای ۲۹ پروژه هستند که تنها ۳ پروژه با رشد واقعی مثبت در بودجه مواجه شده اند).

جدول ۱- اعتبارات تملک دارایی سرمایه ای فصل صنعت و معدن به

جدول ۲- اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای فصل صنعت و معدن به تفکیک حوزه های کلان

تفکیک سرفصل های بودجه

برنامه های اجرایی

عنوان	بودجه ۱۴۰۰	بودجه ۱۴۰۱	رشد اسمی	رشد واقعی
فصل صنعت و معدن	۳۹۴۲.۵	۴۷۷۰.۵	۲۱٪	۲۳٪
برنامه اکتشاف منابع معدنی و مطالعات زمین شناسی	۵۴۷.۰	۵۷۲.۰	۵٪	۳۹٪
برنامه تدوین و ترویج استاندارد و ارتقاء کیفیت	۷۲.۰	۶۸.۱	۵٪	۴۹٪
برنامه توسعه صنایع، معادن و زیرساخت های صنعتی و معدنی	۳۲۸۵.۵	۴۰۹۳.۲	۲۵٪	۱۹٪
برنامه نظارت بر اجرای استاندارد	۳۸.۰	۳۷.۲	۲٪	۴۶٪

مبالغ بر حسب میلیارد ریال است.

سرفصل بودجه	بودجه ۱۴۰۰	بودجه ۱۴۰۱	رشد اسمی	رشد واقعی
بودجه عمومی	۳۸۷۹.۰۵	۴۷۷۰.۵	۲۳٪	۲۱٪
بودجه متفرقه	۱۸۵۱۰.۰	۸۱۲۵۰.۰	۳۳۹٪	۲۹۶٪
بودجه اختصاصی	۰.۰	۵۰.۰	-	-
جمع کل	۲۲۳۸۹.۰۵	۸۶۰۷۰.۵	۲۸۴٪	۲۴۰٪

مبالغ بر حسب میلیارد ریال است.

نکات کلیدی:

- اگرچه اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای «فصل صنعت و معدن» از بودجه عمومی کشور نسبت به سال قبل رشد ۲۳ درصدی دارد، اما با توجه به تورم نزدیک به ۴۳.۷ درصدی در کشور، عملاً بودجه «فصل صنعت و معدن» به ارقام واقعی نسبت به سال قبل دارای رشد منفی است. از طرف دیگر با توجه به هدف گذاری رشد نزدیک به ۱۰ درصدی بخش صنعت و معدن در سال آینده، توجه ویژه سیاست گذار به رفع موانع و چالش های واحدهای تولیدی اهمیت ویژه ای دارد که این امر خود نیازمند تبیین مشوق ها و حمایت های ویژه از صنایع کشور است، اما با توجه به ارقام تخصیص یافته برای بودجه عمومی، به نظر نمی رسد که وزارت صمت و سازمان های مرتبط از توان مالی کافی برای این مهم برخوردار باشند. در نتیجه بازنگری در ردیف های بودجه ای «فصل صنعت و معدن» از محل بودجه عمومی ضروری به نظر می رسد.

دیدگاه

- در بند «ت» تبصره ۶ (بخش مالیات و عوارض)، اخذ مالیات و عوارض صادرات از مواد خام و نیمه خام پیش بینی شده که فهرست آن نیز طبق تصویب نامه شماره ۵۹۱۵۶/ت/۱۱۷۵۱۸ ه مورخه ۱۴۰۰/۱۰/۱ هیات وزیران ابلاغ شده است. پیشنهاد می شود از محل درآمد ناشی از اخذ مالیات فوق، مجموعه ای از حمایت ها برای توسعه و تکمیل زنجیره ارزش مواد خام و نیمه خام ایجاد شود.
- در بند «ه» تبصره ۷ (بخش صنعت، معدن و ارتباطات) مقرر شده است حقوق ورودی کالاها بر اساس نرخ ارز مرجع (ای. تی. اس) محاسبه شود، که می تواند درآمد دولت را از این محل چند برابر نماید و تاحدودی نیز به توان رقابت محصولات داخلی در مقابل رقبای وارداتی بیافزاید. اما در این خصوص توجه به نکات ذیل ضروری است:
 - ✓ با توجه به آنکه افزایش چند برابری نرخ محاسبه ارز حقوق ورودی، قطعاً موضوع قاچاق کالا به داخل کشور را توجیه پذیرتر می نماید، لازم است بخشی از درآمد حاصله صرف برنامه های مبارزه با قاچاق کالا و حمایت از صنایعی شود که از قاچاق تاثیر مستقیم می پذیرند (نظیر نساجی، پوشاک، لوازم خانگی و ...).
 - ✓ لازم است ارز مبنا برای محاسبه میزان حقوق ورودی مواد اولیه و واسطه ای نسبت به سال ۱۴۰۰ تغییر نکند و همچنان مبنای آن ارز رسمی باشد تا موجب فشار مضاعف بر صنایع وابسته به مواد اولیه و قطعات واسطه ای وارداتی نشود. باید توجه داشت که افزایش نرخ ارز مرجع، حجم منابع مالی برای ترخیص مواد اولیه و قطعات واسطه ای را افزایش می دهد و در مواردی که ترخیص های اعتباری انجام نشود، هزینه تامین مالی تولید افزایش می یابد (بیش از ۸۰ درصد واردات کشور مواد اولیه، واسطه ای و سرمایه ای است).
 - ✓ با توجه به آنکه مالیات بر ارزش افزوده کالاهای وارداتی بر اساس ارزش گمرکی آن ها تعیین می شود، افزایش نرخ ارز مرجع ارزش گمرکی، جریان تورمی جدیدی بواسطه افزایش مالیات بر ارزش افزوده کالاهای وارداتی ایجاد خواهد کرد.
- در بند «ط» تبصره ۷ (بخش صنعت، معدن و ارتباطات) به موضوع امکان واگذاری مجوزها و معادن از طریق بازار سرمایه اشاره شده است، که با توجه به فضای غیرشفاف حاکم بر صدور پروانه بهره برداری و مجوزهای مربوطه در میان صنایع و معادن کشور (که از جمله مشکلات بخش تامین مالی این بخش به شمار می رود)، می تواند فرآیند کشف قیمت و برقراری ارتباط میان سرمایه گذاران با پروژه های دارای پتانسیل را تسهیل کند.
- در تبصره ۱۶ (بخش تسهیلات تکلیفی) به موضوع پرداخت تسهیلات تکلیفی از محل سپرده های قرض الحسنه و جاری بانک های دولتی، خصوصی و موسسات اعتباری غیربانکی اشاره شده، اما موضوع اختصاص تسهیلات از محل صندوق توسعه ملی (وفق بند «ب» ماده ۵۲ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)) مغفول مانده است و به نظر می رسد لازم است ردپای این قانون در تکلیف به پرداخت تسهیلات در تبصره ۱۶ لایحه بودجه دیده شود.
- پیشنهاد می شود منابع مالی و تدابیر ویژه ای جهت تقویت توان مالی صندوق های حمایتی در بخش صنعت و معدن اندیشیده شود، تا در فضای پرریسک کنونی، بخشی از هزینه بنگاه های صنعتی که ناشی از هزینه های مبادله در بخش غیر تولیدی است، از این طریق جبران شود. از این رو نگاه ویژه به صندوق های حمایتی بخش صنعت و معدن نظیر صندوق ضمانت صادرات ایران، صندوق ضمانت سرمایه گذاران صنایع کوچک، صندوق بیمه صنایع معدنی، صندوق حمایت از صنایع دریایی و صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع پیشرفته ضروری است.
- با توجه به اهمیت صنایع کوچک و متوسط در ساختار صنعتی کشور، رفع تنگناها و معضلات این صنایع خصوصاً در شهرک های صنعتی ضروری است. هرچند دولت در لایحه بودجه در «فصل صنعت و معدن» و ذیل برنامه های «توسعه صنایع، معادن و زیرساخت های صنعتی و معدنی از فصل صنعت و معدن» حمایت هایی از صنایع کوچک و متوسط با محوریت شرکت شهرک های صنعتی اندیشیده است، اما این حمایت ها با حجم نیازها و کاستی های این بخش از صنایع کشور به هیچ عنوان همخوانی ندارد.
- با توجه به کاهش و رفع بسیاری از ممنوعیت های پیش روی قیمت گذاری محصولات صنایع منبع محور، توزیع عادلانه سود در طول زنجیره ارزش صنایع منبع محور ضروری است. از این رو پیشنهاد می شود از محل صرفه جویی در یارانه اعطایی به حلقه های بالادست در صنایع منبع محور (فلزات اساسی و پتروشیمی)، ردیف بودجه ای در نظر گرفته شود تا مجموعه ای از سیاست های حمایتی هدفمند خصوصاً برای تامین مواد اولیه مورد نیاز صنایع پایین دست پیش بینی شود.
- با توجه به منابع پیش بینی شده برای صندوق «پیشرفت و عدالت» (نظیر بند الف تبصره ۱۸) و همچنین ماهیت استانی این صندوق، لازم است حوزه های اولویت دار صنعتی و معدنی برای تخصیص بودجه از محل صندوق بطور دقیق تعریف شود.